

Játék baba

Játék baba – nem csak kislányoknak

Ha játékról van szó, akkor a baba az egyik sztár a kisgyerekek körében. Rongybaba, barbie baba, fiú baba, interaktív baba. Melyik korban milyen babát válasszunk? És különben is mit kell tudni egy jó játék babáról? Minden kislánynak van, de vajon a kisfiúknak is vehetünk babát? Végül, de kicsit sem utolsó sorban választ adunk arra is, hogy miért fontos, hogy a gyerekeink babázzanak.

A játék baba talán mindig is létezett, amióta ember él a földön. Az első leleteket, melyek nagy valószínűséggel ténylegesen a játék szerepét töltötték be, az európai őskorból, a bronzkor végéről származnak. Kerültek elő babák az ókori Egyiptomból, Görögországból, Rómából, Perzsiából is. A legszebb leletek egy ókori római üveg és ezüstből készült babaedény készlet, illetve egy a hellenisztikus korból fennmaradt játék baba előkelő, színaranyból készült ékszerkészlete. A játék baba mindig is a gyerekek egyik kedvenc játéka volt. A kisgyerek a babában saját magát látja, babázás közben feldolgozza megélt élményeit, kifejezi érzelmeit, különböző szerepvisselkedéseket tanul és gyakorol. Fontos a baba érzelmi funkciója is, a gyerekek valóságos érzelmekkel ragaszkodnak a babáikhoz. Mindig van ezért egy-két kitüntetett, kedvenc baba, ezek „személye” idővel változik, de a hozzá fűződő érzelmek, ragaszkodás intenzitása nem.

A legkisebbek babái

A puha rongybabák textil alsó résszel inkább alvásra, megnyugtatásra valóak. Ezeket a típusú babákat nyugodtan már egészen korai kortól kezdve adhatunk a kisgyerekeknek, hiszen nem kell azon aggódnunk, hogy lenyeli-e a baba cumiját, vagy megeszi – e a játék baba haját. Fontos, hogy a baba puha legyen, hogy hozzá lehessen bújni, elég nagy legyen, hogy könnyedén meg tudják fogni őket, és elég könnyűek ahhoz, hogy hurcolni tudják magukkal. Fontos, hogy a baba arca kedves és kifejező legyen. A csecsemő- és kisgyerekkorban inkább anya-pótlék, ún. átmeneti tárgy szerepét töltik be ezek a babák. Az átmeneti tárgyak (lehet puha párna, takaró, kendő vagy plüss is) hivatottak segíteni a leválást az anyáról.

Ovisok babája

A klasszikus baba, mely be tudja csukni a szemét, különböző kiegészítővel, felszerelt és öltöztethető, kb. egy - másfél éves kortól válik érdekessé, amikor a kicsi már érti a szerepeket, és akár el tudja játszani az anyukát, az apukát, a testvért, a gyereket, a bölcsis, később ovis társat is. Előfordul, hogy a kisgyerekek nem babáznak, hanem a plüssével játssza el ugyanazokat a szerepeket, epizódokat, melyek minden kisgyerek életében előfordulnak. Igazából a baba, a plüss, a barbie mind ugyanazt a szerepet töltik be, általuk az életet játsszák, hiszen a játék az maga az élet. „Játékosan megtanulja és gyakorolja a törődés, gondoskodás, felelősségvállalás, odafigyelés, empátia készségét is. Ahogy beszélget a babával, az serkenti a fantáziáját, fejleszti a szókincsét, kifejezőkészségét. Ezáltal fejlődik a személyisége és a szociális készségei is, a baba öltöztetésével pedig a kéz ügyessége, a finommotorikus készségei is. Ezzel együtt persze megmarad a baba lelki társ és alvótárs-funkciója is, amelynek révén a baba vigaszt és társaságot nyújt, megnyugtat, segít feldolgozni és oldani a feszültséget.” – magyarázza Roboz Gabriella szakpszichológus. A babázás során is az életet utánozzák, játsszák az ismétlésen keresztül, melyet a fantáziájukkal egészítenek ki. A játékban megismételt jelenetet, élethelyzetet a kisgyerekek újra átéli, feldolgozza, megérti, így mind emocionálisan, mind intellektuálisan is a helyükre kerülnek a dolgok.

Klasszikus játék baba vs barbie baba

Nem kell szélsőségekbe esni, tehát a barbie-zásban sincsen semmi megvetendő. Manapság már nem csak kifestett, nyakiglábú, hosszú combú, darázsderekű barbiekat lehet kapni. A szőke szépségek inkább a nagyobb lányok számára lehetnek érdekesek. A barbie-zó nyolc éves már nem az anyaságot, nem a gondoskodást játssza el, hanem fiatal nőként, tekint előre az életbe, előrevetíti a kamaszkor, majd a felnőttkor forgatókönyvét. Aki látott már kiskamaszt barbiezni, az tudja, hogy azok a barbiek

bizony csokolóznak, csábítanak a báli ruháikban, majd férjhez mennek stb. A kislányok azt a nőt játsszák el, amilyenekké ők szeretnének válni, és ez így van jól.

Napjaink interaktív babái

Mindig vonzóak azok a játék babák, amelyek valamilyen „képességekkel” rendelkeznek. Ma már minden valamire való játék baba ki és be tudja csukni a szemét, azonban ez nem volt mindig így. Manapság divatosak a beszélő, vagy pisilő babák is. Ezek a csodababák azonban csak a felnőttek pénztárcájából húzzák ki a súlyos bankókat, ám általában a gyerekek hamar elhanyagolják a vágyott kedvencet. Erre egyszerű a válasz, hiszen olyan ez a játék, mint az előre előkészített rajzfilm, szemben a fejből mesélt elképzelhető mesével. Elég ritka az az eset, amikor a kisgyerek úgy játszik a beszélő babával, hogy mikor az azt mondja, hogy éhes, akkor ad neki valamit enni. A valóságban igazából teljesen mindegy, hogy milyen is az a baba és mit tud. Ugyanis a gyermek hozzá a kulcs, hiszen az ő képzeletében még a legkopaszabb játék baba is lehet királylány. Minél „szürkébb” egy játék baba annál több teret enged a kicsi fantáziájának, annál szabadabb lesz a játék. „Minél inkább kidolgozott egy inger, túltechnikázott egy élmény, annál kevesebb a lehetősége a gyerekeknek arra, hogy a saját fantáziáját használja. Ha készen kapja, akkor a fantázia és a kreativitás lehetősége eltűnik. Ez vonatkozik az ún. interaktív babákra is, amelyek sírnak, beszélnek, énekelnek stb. Én olyan babáról is olvastam, amelyik szoptat!” – mondja Roboz Gabriella. „A baba arca legyen éppen csak annyira kifejező, hogy a gyerek saját maga képzelhesse bele a baba érzelmeit, hangulatát, attól függően, hogy milyen helyzeteket, érzelmeket, hangulatokat játszik el. Egyébként általános szabályként a legjobb a gyerekekre bízni a babaválasztást: vegyük meg azt, amelyik első ránézésre megtetszik neki, az biztos nem fog a szekrény mélyén kikötni.” – javasolja a pszichológus.

És ha nem akar babázni?

Vannak gyerekek, akiknek nem olyan élénk a fantáziájuk. Így az első időkben kísérjük őt, azaz tanítsuk meg babázni. Mutassuk meg neki miket lehet játszani egy játék babával, például lehet ringatni, öltöztetni, altatni, etetni, tisztába tenni stb. Fontos azonban megemlíteni, hogy minden kisgyerek más és más, és ha éppen nem akar babázni, ne erőltessük, számára akkor az autók, a labda, vagy éppen a színes ceruzák jelentik a legnagyobb örömet és ezzel nincsen semmi baj. „Alapvetően az, hogy mivel szeret játszani a gyermek, nemcsak egyszerűen a nemétől, de személyiségvonásaitól, adottságaitól, és a számos környezeti hatástól, a család alapbeállítódásától, légkörétől is függ. A kisfiúk inkább ösztönösen a “fiús”, a kislányok pedig inkább a “lányos” játékokhoz vonzódnak.” – mondja Gabriella.

A kisfiúk is babázhatnak

Érdekes, hogy ha egy fiú lányos játékot játszik, arra általában a közvélemény sokkal negatívabban reagál, mint ha egy lány játszik fiús játékokat. Főleg az apák hajlamosak jobban szívükre venni, ha kisfiúk babáznak. „Tudni kell, hogy a nemi szerepek csak később, kiskorukban szilárdulnak meg és különülnek el élesen. Egyébként is, a nemi szerep egészen más, mint a szexuális orientáció, amely csak serdülőkorban szilárdul meg, abból tehát, hogy az óvodás gyerek milyen jellegű játékokat szeret, vagy milyen ruhát visel szívesen, nem lehet a későbbi homoszexualitásra következtetni.” – hangsúlyozza Roboz Gabriella. Teljesen értelmetlen egy kisfiút elzárni a babáktól. Miért ne játszhatna ő is babákkal, miért ne próbálhatná magát ki a babázásban? Veszélyes terep a játékok nemhez kötése, így véletlenül se mondjunk olyat a kisgyerekeknek, hogy te nem játszhatsz ezzel, mert ez lányos játék. „A férfi és a női szerepviselkedések alapjai a génjeinkbe vannak kódolva, ugyanakkor számos környezeti hatás, elsősorban a családi-közösségi minták, a testvérek léte és a testvérek közötti szerepfelosztás is formálják ezeket. Megfigyelések szerint már az első életévtől kezdve megfigyelhető a nemi szerepeknek megfelelő játékpreferencia, még akkor is, ha a gyerekek nem látnak külső mintát a játéktevékenységre. Óvodás kortól, a szerepjátékok időszakától kezdve azonban bonyolódik a helyzet. A gyerekek ekkortól játékaikban különböző szerepeket próbálgatnak, utánozzák a felnőttek tevékenységeit, kommunikációját, szövegeit. Ebben az életkorban teljesen természetes a különféle szerepek cserélgetése és kipróbálása. A játék során már nem határolódik el olyan élesen a fiús és a lányos tevékenység, fiú és lány is eljátszhat doktor bácsit/nénit, közértest, buszvezetőt. A lányok is

kipróbálják a fára mászást, az autózást, sofőrködést, szerelést, de a fiúk is játszanak papás-mamást, ringatnak vagy öltöztetnek babát, plüssállatot. Annál is inkább, mert mai társadalmunkban már annyira nem különülnek el hagyományos nemi szerepek, a sztereotíp nemi viselkedések, hiszen apa is besegít otthon a házimunkába. Ezek a játéktevékenységek nagyon fontosak a személyiségfejlődés és a szocializáció szempontjából, ezért a gyereket hagyni kell szabadon játszani, szabadon megválogatni a játékaikat. Nagy hiba lenne ebbe beavatkozni, „jobb belátásra bírni” a túl fiúnak vagy túl lányosnak ítélt gyereket, vagy bizonyos játékokat megtiltani. A lányok focizás közben pl. sportszerűséget és csapatszellemet tanulnak, a fiúk pedig a babázás által a felelősségtudatot és az érzelmek kifejezését, megélését sajátítják el. Idővel a gyerekek – általában - önkéntelenül is az azonos nemű mintát kezdik el majd követni.” –mondja a pszichológus.

„Mindkét fiamnak van babája, magam varrtam nekik. Meleg macifüles kezeslábasba bújtattam a babát és Botondnak és Máténak keresztelték el őket. mindig is úgy gondoltam, hogy azért, mert ők fiúnak születtek, attól még lehet babájuk. Remélhetőleg egyszer ők is apukák lesznek és a gondoskodás ősi ösztöne nyilván a fiúkban is ott gyökerezik a mélyben. Meggyőződésem, hogy nem ártok vele, ha időben előcsalogatjuk.” – mondja Szekeres Karl-Eszter, a nyolc éves Bence és az öt éves Levente édesanyja.

Schütz Gabriella

Szakértő: Roboz Gabriella szakpszichológus, családterapeuta.